

дражаемъ въ стиховоренията си, *Вазовъ* въ „епопеята на *забра-сенити*“, Любенъ Каравеловъ въ нѣколко страници отъ „*Маминото дѣтенце*“ и „*Отмъщение*“, така сѣщо и Зах. Стояновъ е неподражаемъ и недосѣгаемъ въ „*Механата на Царски въ Гюргево*“, „*Букурешката воденица*“, „*Радецки*“ и пр. сцени и картини. Зах. Стояновъ, въ художествено отношение, притежава качеството на писателъ-магьосникъ: Той умѣе наведнажъ да нарисува живо сцената и бърже да напълни въображението на читателя си съ ясни, пълни и конкретни прѣдставления за прѣдмѣтитѣ, които сѣ паднали подъ перото му.

Отъ критическитѣ наблюдения и анализи, които сме правили върху писателскитѣ способности на Зах. Стояновъ, било надъ *Запискитѣ* му, било надъ биографическия му опитъ, създали сме си мнѣнието, че творческото въображение на Зах. Стояновъ отлично комбинира както отдѣлнитѣ и прости сцени, така сѣщо и сложнитѣ картини, взети било изъ живота, било изъ природата.

Слѣдъ горѣказаното смѣло твърдиме, че биографическия опитъ на Зах. Стояновъ, както и *Запискитѣ* му по българскитѣ възстания, въ художествено отношение, заслужаватъ най голѣмото внимание, както на българската читающа публика, така и на сериозната критика. Съ тѣзи си трудове той не създава нова школа на българската книжнина, защото Любенъ и Ботевъ го испрѣвариха въ това **създаване**, но той, като тѣхенъ ученикъ, разшири влиянието на тѣхната школа, подкрѣпи я, задържа я на висотата на положението ѝ, което тя зае въ живота на възраждащата се българска книжнина; а това не е малка заслуга отъ негова страна за школата, въ принципитѣ на която той се кланя, и готовъ е всѣкога да се бори съ нейнитѣ неприятели. Толкова относително художественната страна на биографическия опитъ.

Да оцѣнимъ сега труда по съдържанието,

По съдържанието си литературния трудъ на Зах. Стояновъ е важенъ въ историческо отношение, интересенъ е по фактитѣ и случкитѣ, за които се разказва. Труда не е чиста биография на едно частно лице, което заема високо мѣсто въ редоветѣ на българскитѣ поети и революционерни дѣятели. Около живота на Ботева биографа художествено, при това вѣрно е изобразилъ епохата, въ която той, Ботевъ, се е родилъ, живѣлъ, растрналъ порастналъ и най-сетнѣ черкезкия куршумъ продупчилъ красивото му чело подъ голата балканска канара. Биографа прѣди да покаже на читателитѣ си Ботева въ тази или онази възраст, въ това или онова положение, по напрѣдъ рисува обстоятелствата и условията въ срѣдата, въ която той живѣе и слѣдъ като нарисува сложната картина на епохата, той изважда Ботева на лице и го туря въ срѣдата на картината. По този начинъ Зах. Стояновъ едновременно прави двѣ услуги на българската книжнина: пише историята на българския народъ, и пише частната биография на българския патриотъ-поетъ — а това не е легка работа. По съдържанието си, въ историческо отношение, има тази голѣма важность биографическия опитъ на Зах. Стояновъ, че въ него сѣ публи-